

FRONTCORE AS

VOKSEN- OPPLÆRING 2019

Trender, status og viktighet av
voksenopplæring i Norge

FRONTCORE AS.
23227200 | ROLFSBUKTVEIEN 4D, 1364
FORNEBU.

Leverandør av markedsledende kursløsninger.

Innhold

Introduksjon voksenopplæring 2019	2
Begrepsavklaringer	3
Hva er voksenopplæring?.....	3
Hva er voksnes læring?	5
Hva er livslang læring?	5
Voksenopplæringens rolle i det 21. århundret	6
Utfordringer som voksenopplæring kan løse.....	6
Voksenopplæringens muligheter og fordeler	6
Nøkkelprinsippene i voksenopplæring.....	9
Status for voksenopplæring i Europa	11
Hvor framtidrettet er Norges system for voksenopplæring?.....	11
Livslang læring i Norge 2008-2017	22
Formell utdanning	22
Ikke-formell opplæring.....	22
Læringsmuligheter i daglig arbeid.....	23
Hvem deltar i voksenopplæring?	23
Fremtidens voksenopplæring: Hvilke trender ser vi?.....	25
1. Mikrolæring	25
2. Virtuelle konferanser, kurs og forelesninger	25
3. Omvendt klasserom	26
4. Nevrovitenskap.....	26
5. Sosial læring.....	27
6. MOOCs.....	27
7. Åpen utdanning	27
8. Innholdsmarkedsføring	28
9. Alternativ kompetansedokumentasjon	28
10. Selvstyrt læring.....	29
11. Selvpublisering	29
12. Big data.....	30
13. Kunstig intelligens	30
14. Læring på etterspørsel	30
Konklusjon	31
Referanser	32

Voksenopplæring 2019

Trender, status og viktighet av voksenopplæring i Norge

Verden endrer seg raskere enn noen gang. Digitalisering, globalisering, befolkningsaldring og klima- og miljøutfordringer har en kraftig innvirkning på hvilke ferdigheter og kunnskap som det vil være behov for i årene som kommer.

Hvilke fordeler enkeltindivider, bedrifter og samfunn klarer å hente ut av disse endringene, vil være avhengig av gode systemer og tilbud knyttet til voksenopplæring.

Ikke bare vil voksenopplæringen hjelpe folk med å utvikle og opprettholde relevante ferdigheter i arbeidslivet, men voksenopplæringen vil også påvirke folks livsstil, holdninger og evne til kritisk tenkning.

Opplæring for voksne er ikke bare fordelaktig for enkeltindividene, men også for samfunn og økonomier. Gjennom voksenopplæring kan vi få et mer innovativt, likestilt og bærekraftig samfunn der folk har ferdighetene og kunnskapen som trengs for å leve og jobbe sunt og produktivt, samt ta en aktiv del i kulturelle og borgerlige aktiviteter gjennom hele livsløpet.

Denne rapporten gir et innblikk i viktigheten av opplæringen av voksne, hvilken status og utvikling voksenopplæring har i Norge i dag, samt hvilke trender vi vil se i voksnes læring i årene som kommer.

Introduksjon og begrepsavklaringer

Opplæring av voksne og voksnes læring er et svært omfattende fagområde. Selv om denne rapportens hovedfokus er på opplæring av voksne, vil vi også omtale begrepene voksnes læring og livslang læring der dette er relevant. I følgende avsnitt vil vi derfor definere disse begrepene for å klargjøre forskjellene og sammenhengen mellom disse.

Hva er voksenopplæring?

Alle opplæringstilbud som er spesielt tilpasset voksne kan kategoriseres som voksenopplæring. Opplæring dreier seg om aktiviteter som har læring som hovedformål (læringsaktiviteter) og hvor én part (institusjon/person) gir opplæring til andre.

[Lov om voksenopplæring](#) definerer voksenopplæring som læring for voksne som foregår ved siden av det ordinære utdanningssystemet – med en nedre aldersgrense på 14 år - med sikte på å innfri behov når det gjelder blant annet personlig utvikling og vekst, demokrati og aktivt medborgerskap og videre kvalifisering for arbeidslivet eller videre skolegang.

Voksenopplæringsforbundet, VOFO, [lister opp en rekke begreper](#) som du kanskje allerede forbinder med voksenopplæring: Kurs, voksenutdanning, folkeopplysning, videreutdanning, etterutdanning, kveldsskole, grunnopplæring for voksne, nettskole, spesialundervisning for voksne, kompetanseutvikling og basiskompetanse.

Voksne deltar gjerne i slik opplæring for å få yrkeskompetanse, skaffe seg et grunnlag for mer utdanning eller for å berike egen fritid.

Vi kan dele voksenopplæring inn i to hovedkategorier: Formell og ikke-formell opplæring.

Formell voksenopplæring

Den formelle opplæringen følger nivåene i utdanningssystemet, og består av blant annet grunnskole- og videregående opplæring for voksne, samt norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Det er det offentlige som har ansvar for den rettighetsbaserte, formelle delen av voksenopplæringen. Statens politiske plikt til å utøve denne type opplæring reguleres av [Opplæringsloven](#) og [Introduksjonsloven](#).

Ikke-formell voksenopplæring

Ikke-formell opplæring og utdanning er uavhengig av læreplanverk for offentlig opplæring, men kan bestå av både arbeidsrelatert og fritidsrettet opplæring.

Denne type opplæring tilbys av to ulike sektorer: Den frivillige sektoren og den private sektoren.

Den frivillige sektoren består av studieforbund, frivillige organisasjoner og sivilsamfunn som har et ideelt utgangspunkt for opplæringen de tilbyr. Denne typen voksenopplæring ses ofte på som et middel for å nå mål knyttet til organisasjonsbygging, lokalsamfunnsutvikling, folkekultur, mestring av funksjonshemninger m.m. For studieforbundene er læring også ofte et mål i seg selv, og knyttes til personlig vekst og utvikling.

Store andeler av kursene tilbys av medlemsorganisasjoner på ideell basis ut fra ønsker og behov som medlemmer og deltakere ytrer. I Norge gjennomfører studieforbundene ca 40.000 kurs med til sammen ca. 500.000 deltakere årlig. Takket være Norges lange tradisjon med offentlige tilskudd til frivillig sektors opplæring er dette mulig. Studieforbundenes bidrag innen voksenopplæring reguleres av [voksenopplæringsloven](#).

I tillegg til dette tilbys voksenopplæring av en rekke private kurs- og opplæringstilbydere. Dette private opplæringstilbudet reguleres av markedet, og kan variere fra kortere kurs og seminarer til lengre skoleparallele kurs eller oppdragsundervisning. Også her finner vi et bredt utvalg av opplæringstilbud, blant annet opplæring av ferdigheter (f.eks. dans eller kajakk), skaping av livsmestring hos den enkelte (f.eks. kosthold eller selvrealisering) og arbeidsrelatert opplæring.

Hva er voksnes læring?

I tillegg til det vi ovenfor har kategorisert som voksenopplæring, foregår voksnes læring også utenfor systematisk og organisert læring. Når vi snakker om voksnes læring, menes aktiviteter som har læring som formål, men som ikke er opplæring. Læring finner nemlig sted også i hverdagen når mennesker erfarer og samhandler med sine omgivelser. Søking av informasjon på internett og diskusjoner rundt møtebordet er eksempler på slike aktiviteter.

Hva er livslang læring?

Livslang læring kan defineres som all organisert og uorganisert læring gjennom hele livet. Livslang læring inkluderer formell utdanning så vel som uformell opplæring og læring gjennom arbeid og andre aktiviteter. Med andre ord: Både voksenopplæring og voksnes læring er begreper som går innunder begrepet livslang læring.

Voksenopplæringens rolle i det 21. århundret

Voksenopplæring er en av flere nøkler som kan brukes for å løse noen av de største utfordringene vi finner i Norge og i resten av Europa i dag. [Det oppdaterte EAEA-manifestet 2019](#) skisserer fremtidens utfordringer i Europa der voksenopplæring kan spille en viktig nøkkelrolle. Manifestet fokuserer på den uformelle formen for opplæring.

Utfordringer som voksenopplæring kan løse

Den første utfordringen manifestet nevner, er skiftet vi ser i den europeiske befolkningen. Folk blir stadig eldre og ønsker å være aktive og sunne lenger.

Videre stiller økt digitalisering krav til nye ferdigheter og kompetanse for ansatte, borgere og forbrukere.

I land som har hatt betydelige endringer i sysselsettingen og som har få muligheter for omskolering, ser vi høy arbeidsledighet – spesielt blant de yngste og de eldste borgerne.

Europa har de siste årene møtt et høyt nivå av migrasjon, hvilket har medført store utfordringer for mange land. Disse utfordringene har ført til en splittet befolkning: Støttende europeiske borgere på den ene siden og en defensiv eller hatefull reaksjon av kritikere på den andre siden.

Til slutt en utfordring som ikke bare utgjør en enorm trussel for oss i Norge og i Europa: Klimaendringene og andre miljøutfordringer. Vi er nødt til å omstille oss for å oppnå mer bærekraftige økonomier, samfunn og livsstiler.

Voksenopplæringens muligheter og fordeler

EAEA-Manifestet skisserer ikke bare de nåværende europeiske utfordringene, men også den uformelle voksenopplæringens transformativ muligheter og fordeler, samt hvilken kraft og glede læring kan gi.

Ni nåværende europeiske utfordringer som voksenopplæring kan hjelpe til å løse presenteres i manifestet:

1. Aktivt statsborgerskap og demokrati

Folk som deltar i voksenopplæring, deltar også mer i samfunnet ved å stemme, jobbe som frivillige eller ta aktive roller i samfunnet. Voksenopplæring er verktøyet for utvikling av kritisk tenkning.

2. Helse og velvære

Voksne som deltar i læringsaktiviteter har en sunnere livsstil og trives bedre med tilværelsen. Voksenopplæring bidrar til personlig utvikling og selvrealisering. Vårt samfunns helse er avhengig av livslang læring.

3. Livsferdigheter for enkeltpersoner

Voksenopplæring forvandler liv. Det gir nye jobbmuligheter, skaper veier til videre læring, aktiverer voksnes kunstneriske lidenskaper og bygger nye sosiale nettverk.

4. Sosial tilhørighet, egenkapital og likestilling

Voksenopplæring støtter større sosial mobilitet og utjevner samfunnsforskjeller.

Voksenopplæring samler mennesker fra forskjellige veier og stadier av livet. Dette bidrar til demokrati og sosial fred.

5. Sysselsetting og arbeid

Læring på arbeidsplassen er en av hoveddriverne for at voksne deltar i livslang læring.

Voksenopplæring øker innovasjon og produktiviteten hos ansatte, entreprenører og frivillige – hvilket gjør selskaper mer vellykkede.

6. Digitalisering

Voksenopplæring bidrar til å lukke det digitale gapet og gir enkeltpersoner digital kompetanse. Dette er nøkkelen til personlig utvikling, sysselsetting, sosial inkludering og aktivt medborgerskap.

7. Migrasjon og demografiske endringer

Språk- og samfunnsopplæring og interkulturell læring skaper inkluderende samfunn og kulturer. Eldre som lærer er mer aktive, sunnere og jobber lengre. Intergenerasjonell læring gjør det mulig for eldre og de yngre å dra nytte av hverandres kunnskap.

8. Bærekraft

Voksenopplæring gir kompetanse, informasjon, debatteringsrom og kreativitet til å utvikle nye tilnærminger som er nødvendige for bærekraftig utvikling. Et paradigmeskifte er bare mulig gjennom kritiske, bevisste og innovative borgere.

9. Voksenopplæring og europeisk og internasjonal politikk

Voksenopplæring bidrar til de viktigste europeiske og internasjonale strategiene innen vekst, sysselsetting, innovasjon, egenkapital, sosialt samhold, aktivt medborgerskap, fattigdomsbekjempelse, klimaendringer, indre marked, migrasjon, fred og mer.

Nøkkelprinsippene i voksenopplæring

For at uformell voksenopplæring skal kunne bidra til å løse de utfordringene vi ser i Europa i dag, er opplæringen nødt til å følge en del nøkkelprinsipper. EAEA lister opp hvilke nøkkelprinsipper som de mener er viktige:

- Voksenopplæring er en felles og offentlig gode og transformerer liv og samfunn.
- Alle skal ha rett og mulighet til tilgang på voksenopplæring av høy kvalitet.
- Alle kan lære uavhengig av alder og bakgrunn.
- Deltagelse av alle voksne og spesielt de med lave grunnleggende ferdigheter oppmuntres.
- En sentral oppgave for voksenopplæringen er å nå ut til vanskeligstilte voksne for å bekjempe 'Matthew effekten', dvs. det faktum at personer med lavere utdanningsnivå har en tendens til å ha færre muligheter til å delta i voksenlæring.
- Eleven er i sentrum for utviklingen, metodikken, prosessen og utfallet av læringstilbud.
- Styrkende ikke-formelle metoder og metodologier bruker elevenes kreativitet, eksisterende kunnskap og ferdigheter og gir inspirerende læringsopplevelser.
- Profesjonelle instruktører, lærere, forelesere og ansatte er nødvendig for anvendelse av passende metoder og for å oppnå høy tilbudskvalitet og en vellykket læringsopplevelse.
- Kapasitetsbygging og innovasjon i organisasjoner som tilbyr voksenopplæring er nødvendig for at de skal kunne tilpasse seg og forutse endringer i læring, undervisning og elevenes behov, samt samfunnsmessig og økonomisk utvikling.

- Samarbeid regionalt, europeisk, globalt og institusjonelt er avgjørende for synligheten av voksenopplæring og overføring av kunnskap og innovasjon på tvers av grenser.

[Du kan lese hele manifestet og tallgrunlaget som legges bak her.](#)

Status for voksenopplæring i Europa

Tidligere i år publiserte OECD en rapport som viser at det haster for mange OECD-land å oppgradere kvaliteten og øke omfanget av voksenopplæring. Bakgrunnen for rapporten er [OECD's PAL dashboard – Priorities for Adult Learning](#), der alle OECD-land får en skår på ulike indikatorer langs syv dimensjoner. Dimensjonene dekker både formell og uformell voksenopplæring.

De syv dimensjonene er:

1. **Hastegrad:** Hvor mye opplæringsbehovet haster. Måles ved blant annet behov for omstilling, automatisering i arbeidslivet, aldrende befolkning og lavt kompetansenivå.
2. **Dekning:** Deltakelse i voksenopplæring, både fra individer og virksomheter.
3. **Inkludering:** Hvor inkluderende systemet er, og om de gruppene som trenger det mest deltar.
4. **Fleksibilitet og veiledning:** Hvor god informasjonsflyt det er i systemet og om opplæringstilbudet er fleksibelt og treffer voksnes behov.
5. **Tilpassning:** Hvor godt innholdet i voksenopplæringen treffer behovene i arbeidsmarkedet.
6. **Opplevd innvirkning:** Opplevd nytte og effekt av opplæringen.
7. **Finansiering:** Hvordan voksenopplæringssystemet er finansiert, både finansieringsnivå og fordeling mellom individet, arbeidsgiver og det offentlige.

Scoren på disse dimensjonene går fra 0-1 og sier noe om hvor fremtidsrettet systemet for voksenopplæringen er i de ulike OECD-landene.

Hvor framtidsrettet er Norges system for voksenopplæring?

Hvordan presterer Norge på OECDs syv dimensjoner? Nedenfor går vi i dybden på de ulike dimensjonene og deres indikatorer, samt hvordan Norge presterer på alle disse. For å gi et bedre bilde av prestasjonsnivået, sammenligner vi også Norges resultat med gjennomsnittsscoren for alle OECD-land og de landene som har scoret høyest og lavest på dimensjonene.

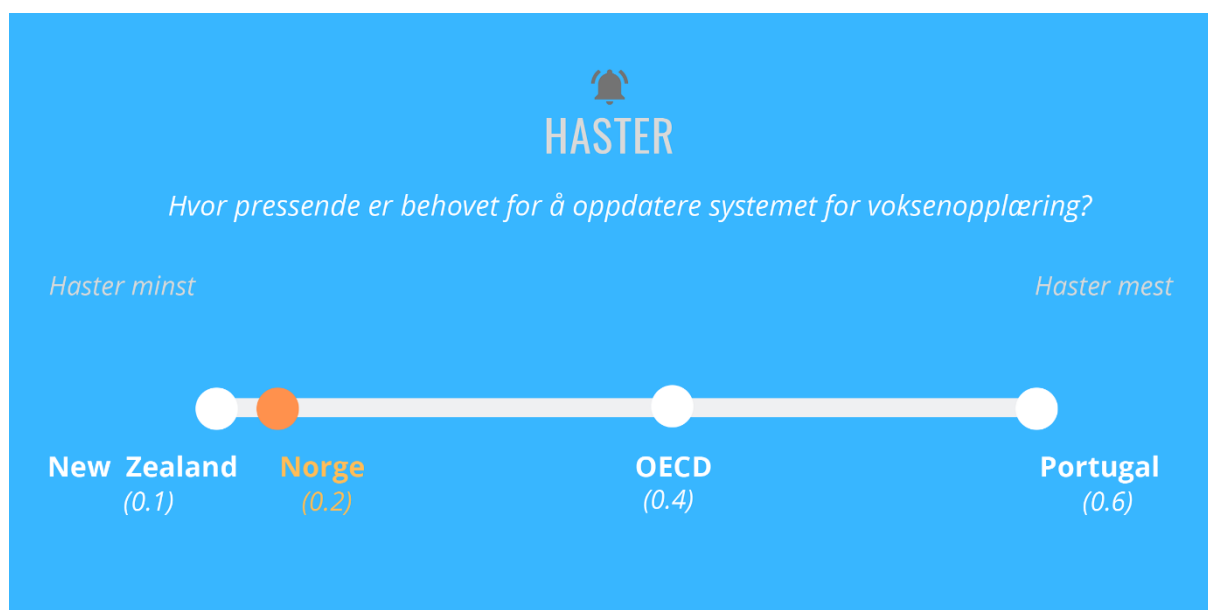
Hastegrad

Ny teknologi, globalisering og aldring av befolkningen påvirker mengden og kvaliteten på jobber som er tilgjengelige og ferdighetene arbeidere trenger for å gjøre dem. Mange voksne mangler de sterke grunnleggende ferdighetene som de trenger for å få tilgang til disse nye mulighetene. Denne dimensjonen vurderer hvor pressende behovet er for ny- og videreutdanning er i forskjellige land.

Hvor pressende er behovet for å oppdatere systemet for voksenopplæring i Norge?

Score: 0,18

Plassering: 34/35

Indikatorene for denne dimensjonene er følgende:

- Aldersavhengighetsforhold 2015: Befolkning i alderen 65+ i prosent av befolkningen i alderen 15-64, 2015: 24,80
- Aldersavhengighetsforhold 2050: Befolkning i alderen 65+ i prosent av befolkningen i alderen 15-64 år, 2050: 39,10
- Risiko for automatisering: % av arbeidstakere som har en betydelig risiko for automatisering (> 50%): 31,40

- Strukturendring: Lilien-indeksen (strukturendring de siste 10 årene - sektorer): 12,70
- Regne- og/eller leseferdigheter: % av voksne med lav lese- og/eller regneferdigheter (0/1 grad): 16,90
- Problemløsningsferdigheter: % av voksne med lave problemløsningsevner i teknologirike miljøer: 21,50
- Åpenhet i handel: Total handel (eksport + import) i % av BNP: 68,80
- Trend i åpenhet i handel: 10-års endring i total handel (eksport + import) i % av BNP: -6,00
- Arbeidere som jobber med å møte utenlandsk etterspørsel: % av arbeidsplasser i næringslivet opprettholdt av utenlandsk sluttetterspørsel: 35,80
- Trenden i arbeidstakere som jobber med å møte utenlandsk etterspørsel: 10-årig endring i % av arbeidsplasser i næringslivet opprettholdt av utenlandsk sluttetterspørsel: -5,50

Dekning

For å oppnå sosial og økonomisk inkludering, er det i en endret arbeidsverden viktig å øke alles engasjement i voksenopplæring. Det er også viktig å sikre at bedrifter har tilgang til de fagarbeiderne de trenger for å holde seg konkurransedyktige. Dekningsdimensjonen vurderer i hvilken grad enkeltpersoner og arbeidsgivere er engasjert i voksenopplæring.

I hvilken grad er mennesker og selskaper engasjert i læring i Norge?

Score: 0,65

Plassering: 7/33

Indikatorene for denne dimensjonene er følgende:

- Tilrettelegging for læring: % av virksomhetene som tilbyr kontinuerlig yrkesopplæring: 99,10
- Dekning av opplæringstilbud: % av alle virksomheter som tilbyr yrkesopplæring som tilbyr kurs til mer enn 50% av sine ansatte: 52,40
- Trend: 10-årig endring i % av foretakene som tilbyr kontinuerlig yrkesopplæring (%): 15,20
- Formell og ikke-formell opplæring: % av voksne som deltok i formell eller ikke-formell jobbrelatert voksenlæring de siste 12 månedene: 56,00
- Uformell opplæring: % av arbeidstakerne som deltar i uformell jobbrelatert voksenlæring minst en gang per uke: 75,30
- Læringsintensitet: Median antall timer deltakerne bruker på ikke-formell jobbrelatert voksenlæring per år: Mangler tall for Norge
- Trend: 10-årig endring i % av voksne som deltar i ikke-formell jobbrelatert voksenlæring (%): 5,30

Inkludering

Det er viktig å tilby inkluderende læringsmuligheter for alle, spesielt for de som har mest behov for å friske opp ferdighetene sine eller utvikle nye. I mange tilfeller har visse grupper,

for eksempel lavt kvalifiserte eller eldre voksne, problemer med å få tilgang til opplæringsmuligheter. Inkluderingsdimensjonen ser på hvor rettferdig deltakelse i voksenopplæringen er.

Hvor inkluderende er læringsmulighetene for voksne i Norge?

Score: 0,58

Plassering: 9/30

Indikatorene for denne dimensjonene er følgende:

- Aldersgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom eldre (> 55) og primæralderpopulasjon (25-54): 27,00
- Kjønnsgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom kvinner og menn: 0,30
- Ferdighetsgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom lavkompetente og middels/høykompetente voksne: 20,10
- Lavlønnsgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom lavtlønnede og mellom-/høylønnede voksne: 11,90
- Arbeidsledighetsgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom arbeidsledige og sysselsatte: 27,60

- Langsiktig arbeidsledighetsgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom langtidsledige og sysselsatte: 23,20
- Midlertidig ansettelsesgap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom arbeidstakere på midlertidige og faste kontrakter: 4,80
- SMB-gap: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom arbeidstakere i SMB og større foretak: 11,80

Fleksibilitet og veiledning

Voksne trenger enkel tilgang til informasjon om mulighetene for voksenopplæring, og slike opplæringstilbud må være fleksible og lydhøre for deres spesielle behov som voksne.

Fleksibilitets- og veiledningsdimensjonen ser på hvor godt land presterer når det kommer til å gi informasjon og veiledning til voksne om opplæringstilbud og redusere barrierer for deres deltakelse gjennom fleksible tilbud.

Er læringsmulighetene for voksne fleksible og er veiledning lett tilgjengelig i Norge?

Score: 0,52

Plassering: 10/35

Indikatorerne for denne dimensjonene er følgende:

- Tids- eller avstandshindringer for deltakelse: % av individer som ønsket å delta, men deltok ikke grunnet tids- eller avstandsbegrensninger: 9.10
- Fjernundervisning: % av individer som oppgir at et av deres opplæringstiltak var organisert som fjernundervisning: 8,90
- På utkikk etter informasjon: % av den voksne befolkningen som var på utkikk etter informasjon om opplæring og utdanning: 35,50
- Mottatt informasjon: % av voksne som fikk informasjon eller råd/hjelp om læringsmuligheter fra institusjoner/organisasjoner: 36.20

Tilpasning

For at folk skal finne arbeid, må opplæringsmulighetene for voksne samsvare med ferdighetsbehovet i arbeidsmarkedet. Dette er spesielt viktig for de som nå har ferdigheter som er i ferd med å bli foreldet. Tilpasningsdimensjonen ser på hvor godt systemer for voksenopplæring tar hensyn til arbeidsmarkedets endrede ferdighetsbehov.

Er voksenopplæringen i Norge tilpasset arbeidsmarkedets behov?

Norges score: 0,72

Plassering: 3/32

Indikatorene for denne dimensjonene er følgende:

- Selvrapporterte opplæringsbehov: % av arbeidstakerne som rapporterer at de trenger mer opplæring for å utføre sine nåværende oppgaver: 31,54
- Ansettelsesvansker: % av arbeidsgivere som rapporterer problemer med å fylle jobber: 25,00
- Hindring for langsiktige investeringer: % av virksomhetene rapporterer tilgjengelighet på ansatte med riktig kompetanse som et viktig hinder for langsiktige investeringsbeslutninger: Mangler tall for Norge
- Bedrifter som vurderer ferdighetsbehov: % av bedriftene som vurderer deres fremtidige ferdighetsbehov: 70,90
- Opplæring for å fylle ferdighetshull: % av foretakene som gir opplæring som svar på fremtidige ferdighetsbehov: 96,69
- Ikke-obligatorisk opplæring: % av opplæringstimene utenfor obligatorisk trening: 82,30
- Opplæring for utvikling: Overlapping mellom bedrifters ferdighetsprioriteringer og deres opplæringsaktiviteter (0-3): 1.58
- Yrker som er lette å fylle: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom arbeidstakere i yrker som er enkle å fylle og vanskelig å fylle: 8.04
- Jobber med risiko for automatisering: Prosentpoengforskjell i deltakelse mellom arbeidstakere i jobber med betydelig risiko for automatisering og lav risiko for automatisering: 16.00

Opplevd innvirkning

Opplæring må være av høy kvalitet for å tjene formålet. Mens kvalitet er vanskelig å måle, er kvalitetssikring av tilbydere og programmer for voksenopplæring mulig gjennom sertifisering, overvåking og evaluering. Kvalitetsdimensjonen måler disse aspektene ved kvalitet.

Hvor stor er innvirkningen av voksenopplæringen i Norge?

Score: 0,46

Plassering: 26/35

Indikatorene for denne dimensjonene er følgende:

- Nyttan av opplæring: % av deltakerne som hadde minst en opplæringsaktivitet som var "veldig nyttig" for jobben sin: 60,50
- Bruk av tilegnede ferdigheter: % av deltakerne som for øyeblikket bruker eller forventer å bruke de tilegnede ferdighetene: 87.10
- Effekt på sysselsettingsresultater: % av deltakerne som de tilegnede ferdighetene bidro til å oppnå positive sysselsettingsresultater: 59,60
- Lønnsavkastning: Lønnsavkastning på formell eller ikke-formell voksenopplæring: 4,21

Finansiering

Systemer for voksenopplæring trenger tilstrekkelig finansiering for å kunne fungere. En sunn blanding av finansieringskilder, inkludert bidrag fra myndigheter, arbeidsgivere og enkeltpersoner selv, er avgjørende for systemenes bærekraft. Finansieringsdimensjonen vurderer i hvilken grad systemer for voksenopplæring er tilstrekkelig finansiert av forskjellige aktører.

Hvor godt er systemet for voksenopplæring finansiert i Norge?

Score: 0,45

Plassering: 14/33

Indikatorene for denne dimensjonene er følgende:

- Offentlige utgifter per arbeidsledige: Offentlige utgifter til ALMP-opplæring per arbeidsledig år, % av BNP per hode: 4,39
- Offentlige utgifter per deltaker: Offentlige utgifter til ALMP-opplæring per deltakerår, % av BNP per hode: 39,57
- Regjeringsinvesteringer i individets opplæring: % av deltakerne i formell og ikke-formell jobbrelatert opplæring der opplæringen helt eller delvis ble betalt av offentlige institusjoner: 7,91
- Regjeringsinvesteringer i virksomheters opplæringstilbud: % av bedrifter som mottok statlige subsidier og/eller skattemessige incentiver for å gi opplæring: 2,37
- Arbeidsgiverinvestering: Investering i ikke-formell opplæring, % av GVA: 1,97
- Arbeidsgiver sponset opplæring: % av deltakerne som har mottatt midler fra arbeidsgiveren sin for minst en læringsaktivitet: 85,90
- Finansiell barriere for tilbudsopplæring: % av virksomhetene som oppgir at høye kostnader ved videreutdanningskurs var en begrensende faktor for tilbudet eller grunn til manglende tilbud: 31,30

- Arbeidsgiverutgifter: Investering i opplæring av ansatte, % av totale investeringer:
Manglende tall for Norge
- Individuelle investeringer: % av deltakerne som betalte for å delta i ikke-formelle læringsaktiviteter (helt eller delvis): 10,20
- Økonomiske barrierer for deltakelse: % av voksne som ønsket å delta (mer) i læringsaktiviteter, men ikke gjorde det fordi det var for dyrt: 9,70

Livslang læring i Norge 2008-2017

Statistisk sentralbyrå publiserte [en rapport om livslang læring](#) i august 2017. Rapporten omhandler voksnes deltakelse i formell videreutdanning, ikke-formell opplæring og læringsmuligheter i det daglige arbeidet. I rapporten presenteres deskriptiv statistikk fra utvalgsundersøkelsen Lærevilkårsmonitoren i perioden fra 2008 til 2017.

Her er en kort oppsummering av rapporten:

Formell utdanning

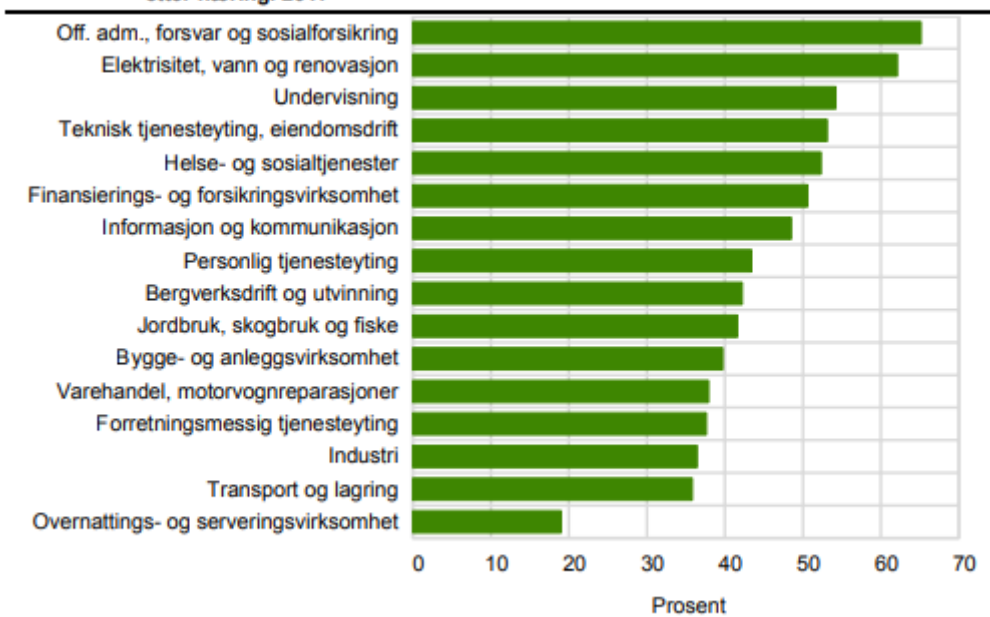
I 2017 hadde 15 prosent av befolkningen i alderen 22 til 59 år deltatt i formell utdanning i løpet av de siste 12 månedene. Andelsprosenten var relativt stabil i tidsperioden 2008-2017. Av befolkningen i samme aldersgruppe deltok 8 prosent i formell videreutdanning i 2017. Over halvparten av disse tok videreutdanningen på universitets- og høyskolenivå.

Kvinner har utgjort rundt 60 prosent av deltakerne hvert år, men de siste årene har deltakelsen gått ned både blant kvinner og menn. I tillegg viser resultatene fra undersøkelsen at det i perioden 2011-2017 har blitt jevnere deltakelse på tvers av yrkesgrupper. I 2017 var forskjellen på omtrent 1 prosentpoeng mellom de ulike gruppene, mens forskjellen lå på 5 prosentpoeng i 2011.

Ikke-formell opplæring

Ikke-formell opplæring er mer variert enn formell utdanning, både i form og innhold. Denne type opplæring leder ikke frem til en formell godkjent kompetanse. I 2017 var det 1 262 000 personer i befolkningen i alderen 22 til 66 år som de siste 12 månedene hadde deltatt i kurs, seminarer og annen organisert aktivitet der hovedformålet er læring. Over 90 prosent av de som deltok i ikke-formell opplæring deltok i jobbrelatert opplæring. Dette gjør jobbrelatert opplæring til den klart mest utbredte formen for uformell opplæring. Deltakelsen i denne type opplæringsaktiviteter er noe høyere hos kvinner enn hos menn, og varierer også med utdanningsnivå og mellom næringsgrupper.

Figur 3.11 Andel sysselsatte (22-66 år) som har deltatt i jobbrelatert ikke-formell opplæring, etter næring, 2017

Kilde: Statistisk Sentralbyrå. Lærevilkårsmonitoren

Læringsmuligheter i daglig arbeid

4 av 5 sysselsatte i alderen 22 til 66 år oppgir at de har gode eller svært gode læringsmuligheter i det daglige arbeidet. Mens man tidligere så en tendens til at andelen sysselsatte som sa at de hadde gode læringsmuligheter ble mindre med økende alder, ser man nå en høy andel som sier at de har gode læringsmuligheter både blant unge og eldre sysselsatte. Man ser også at forskjellen mellom andelen sysselsatte med ulike utdanningsnivåer som opplever å ha gode læringsmuligheter har blitt mindre over tid.

Forskjeller mellom ulike yrkesgrupper ser vi likevel fortsatt. Blant ledere og akademikere er det hele 9 av 10 som vurderer læringsmulighetene i det daglige arbeidet som gode eller svært gode.

Hvem deltar i voksenopplæring?

Rapporten viser at midlertidig ansatte i større grad enn fast ansatte deltar i formell videreutdanning, men at det er omvendt for de som deltar i jobbrelatert ikke-formell opplæring. Både når det gjelder deltakelse i formell videreutdanning og ikke-formell

opplæring er det personer med høyere utdanning som er mest aktive, mens det er de med lavest utdanningsnivå som deltar minst.

Fremtidens voksenopplæring: Hvilke trender ser vi?

En rekke trender har dukket opp i voksnes læring de siste årene. Disse fortsetter å påvirke markedet for voksenopplæring, videreutdanning, faglig utvikling og andre former for livslang læring.

[Leading learning](#) og [Getting Smart](#) har identifisert en rekke trender som vil påvirke livslang læring og dermed også fremtidens voksenopplæring.

Her er en oppsummering:

1. Mikrolæring

Læring i små doser blir stadig mer vanlig. Mikrolæring er en metode der mottakeren lærer gjennom å få små, presise porsjoner med informasjon. Mottageren har selv kontroll over hvor og når han eller hun lærer.

Det er tydelig hvorfor denne trenden har vokst fram. Mange voksne har verken tid eller behov for å delta i omfattende, formelle kursopplevelser for å oppnå mye av den læringen de faktisk ønsker og trenger på en daglig basis. Drevet av den økende bruken av smarttelefoner, video på nett, apper og andre verktøy egnet for læring, kan mikrolæringsopplevelser vare alt fra noen få sekunder (tiden det kan ta å svare på et quiz-spørsmål, for eksempel) til 15 til 20 minutter (den tiden det kan ta for eksempel å se en video).

2. Virtuelle konferanser, kurs og forelesninger

Vi ser en økning både i interesse og adopsjon av virtuelle konferanser, forelesninger og kurs. Ofte kalles denne formen for opplæring for nettundervisning. Nettundervisning er instruktørledet undervisning som foregår i sanntid over nett på et spesifikt tidspunkt.

Denne formen for opplæring kombinerer fordeler ved tradisjonell klasseromsundervisning (Interaksjon mellom underviser og deltaker og noen ganger deltakerne i mellom) og nettbaserte undervisning (Deltakerne kan sitte hvor de vil i hele verden). Deltakere deltar

gjern på konferansen, forelesningen eller kurset gjennom en nettside som er spesielt designet for denne type virtuelle opplevelser.

Det er den private sektoren som er mest påvirket av denne trenden. Flere aktører har valgt å bruke virtuelle konferanser som forretningsmodell og gjør dette med høy fortjeneste.

Dette betyr ikke at stedsbasert opplæring vil forsvinne, men det er ikke til å stikke under en stol at virtuell opplæring vil vokse dramatisk i årene som kommer. Dette kommer av at denne type opplæring er svært attraktivt sett fra kostnads-, bekvemmelighets- og logistikkperspektiv.

3. Omvendt klasserom

Tanken med «omvendt klasserom» er at opplæringens kjerneinnhold kan gjennomgås og fordøyes utenfor klasserommet, mens tiden i klasserommet (eller i webinarer eller den virtuelle konferansen) brukes til dypere diskusjon, oppgaveløsning, gruppesamarbeid og lignende.

Så langt har denne trenden vært mest synlig i grunnskolen og i videregående opplæring, men vi ser nå klare innvirkninger av denne metodikken også for konferanser, seminarer, webinarer, kurs og andre populære læringsformer som brukes for voksnes læring.

4. Nevrovitenskap

I løpet av de siste tiårene har vi stadig lært mer om hvordan den menneskelige hjernen fungerer. Nå vet vi mer enn vi noen gang har visst tidligere. Vår kunnskap om hvordan hjernen fungerer påvirker naturlig nok hvordan vi tenker på undervisning og læring.

Selv om det finnes rikelig med feilinformasjon, feiltolkninger og feil anvendelse av nevrovitenskapelige prinsipper, er det uunngåelig at leverandører av voksenopplæring må holde seg kontinuerlig oppdatert på hvordan menneskesinnet fungerer og hva det vil bety for å være i stand til å levere gode læringsopplevelser.

5. Sosial læring

Sosial læring er ikke et nytt konsept, men den vide bruken av sosiale medier har hatt en enorm betydning for sosiale læringsmuligheter. Vi har allerede nådd et punkt der vi «drukner» i informasjon som vi har mulighet til å lære av. Vi bruker en rekke sosiale nettverk og verktøy som støtter vår læring uten at vi en gang tenker over det.

Virksomheter må i økende grad tenke på hvordan de kan komme inn i og opprettholde en meningsfull tilstedeværelse i sine kunders og/eller medlemmers personlige læringsnettverk. Med dette menes nettverket av pålitelige forbindelser som en person samhandler med og lærer av regelmessig. På denne måten kan virksomheter ta del i voksnes læring også utenfor strukturerte læringsmiljøer.

6. MOOCs

Selv om vinden ikke lenger blåser like sterkt i seilene på massive, åpne nettkurs, også kalt MOOCs (Massive Open Online Courses), er det ingen grunn til å utelukke dette punktet fra trend-listen.

Hvorvidt de vil fortsette å bli kalt MOOCs over tid gjenstår å se, men en eller annen form for "massive" online-kurs ser nesten ut til å være en permanent del av utdanningslandskapet. Noe av årsaken er selvfølgelig mulighetene MOOCs gir når det kommer til å betjene et bredere marked og til å tiltrekke seg nye kunder.

7. Åpen utdanning

Åpen utdanning er en form for uformell utdanning uten akademiske opptakskrav. Dette tilbys vanligvis over nett. Åpen utdanning utvider tilgangen til læring og opplæring som tradisjonelt er blitt tilbudt gjennom formelle utdanningssystemer. Ordet "åpen" refererer til eliminering av barrierer som kan utelukke både muligheter og anerkjennelse for deltakelse i institusjonsbasert læring. Et annet aspekt ved åpenhet er utvikling og bruk av åpne digitale læringsressurser. Dette er fritt tilgjengelige læringsressurser som kan anvendes, kopieres, redigeres og spres fritt.

Vi har allerede nevnt en form for åpen utdanning ovenfor: MOOCs. Men trenden er mye bredere enn massive kurs, og den begynte lenge før massive, åpne onlinekurs ble en stor greie.

Brukt klokt kan åpen utdanning være et kraftig verktøy for å spre kunnskap og skape reell utdanningseffekt i markedet.

8. Innholdsmarkedsføring

Noe som har virkelig har påvirket markedet for læring og kunnskap enda mer enn åpen utdanning, er innholdsmarkedsføring.

Hele ideen bak innholdsmarkedsføring er at du gir bort verdifullt innhold for å tiltrekke deg potensielle kunder. Hoveddelen av innholdsmarkedsføringen i dag består av kunnskapsdelende innhold som folk kan bruke for å lære seg ting.

Virksomheter som er flinke på innholdsmarkedsføring har et stort fortrinn dersom de ønsker å ta del i voksnes læring.

9. Alternativ kompetansedokumentasjon

Bachelor-, master-, og doktorgrader har tradisjonelt vært standarden på høyere utdanning og sertifiseringer har vært standarden for etterutdanning. Sertifikater spiller imidlertid en stadig større rolle, og med fremveksten av standardbaserte sertifikatprogrammer kan vi forvente at veksten fortsetter i tiden fremover.

Etter hvert som stadig flere aktører har utfordret de tradisjonelle aktørene med svært gode kurs- og opplæringsprogrammer, har det også vokst fram et større behov for andre måter å vurdere kvalitet på. Her ser vi at badges og kursbevis også fungerer som en form for dokumentasjon på kompetanse.

Gjennom bruk av sertifiseringer, badges og kursbevis flyttes fokuset fra de tradisjonelle gradssystemene til en høyere vektlegging av realkompetanse og hva kandidatene faktisk kan.

10. Selvstyrt læring

Vi kan også kalle denne trenden “The Empowered Learner.” Mange av trendene som allerede er nevnt, har skapt et samfunn der de som har lyst til å lære har et enormt antall spennende alternativer å velge mellom. Samtidig kan det store havet med alternativer være overveldende og forvirrende.

For å sikre effektiv deltakelse i livslang læring i et samfunn fylt med utallige læringsmuligheter, er vi avhengig av både kvalitetssikring av alternativene (se trenden ovenfor) og at voksne omfavner ansvaret de selv har for å delta i livslang læring og for å strategisk velge den formen for opplæring de trenger for å bygge sine faglige ferdigheter og kompetanse.

Ønsker du at din virksomhet skal ta del i voksnes læring, er du nødt til å anerkjenne voksnes behov for selvstyring og hjelpe dem med å se hvor din virksomhet kan passe inn i deres strategi.

11. Selvpublisering

Med selvpublisering menes alle de mulighetene vi i dag har for å lage og distribuere innhold, for eksempel gjennom plattformer som WordPress, YouTube, Twitter, iTunes og Spotify.

Mulighetene disse plattformene skaper for fagekspertene og alle andre som er interessert i å dele av sin kunnskap og legge til rette for læring er enorme.

Kombinert med «selvstyrt læring»-fenomenet har dette allerede forandret måten vi lærer på.

12. Big data

Vi kommer ikke unna den overbrukte frasen «Big data» selv når vi snakker om trender i livslang læring. Selv om vi er lei av å høre om big data, så er det likevel ekstremt viktig også når det kommer til læring.

Vi lager enorme mengder data gjennom våre reise på nettet hver eneste dag. Virksomheter havner derfor i økende grad i en posisjon der de har mulighet til å utvinne disse dataene og finne ut mer om hva som er populært, hva som blir neste trend, og kanskje viktigst av alt: Hva som faktisk fungerer og har en innvirkning.

Når det kommer til voksenopplæring og livslang læring, kan disse dataene benyttes for utarbeide stadig mer målrettede og individuelt tilpassede læringsopplevelser med høy verdi. Dette bringer oss over i neste trend.

13. Kunstig intelligens

Kunstig intelligens finner vi allerede bak det meste. Sosiale medier og læringsteknologi er drevet av denne teknologien. I de kommende årene vil læringsplattformene klare å overvåke brukernes framdrift og anbefale neste læringstrinn enda bedre enn de kan i dag. Vi vil også se en utvikling i kvaliteten på tilbakemeldingene som slike systemer klarer å gi brukerne. Læringsplattformene vil i tiden fremover benytte kunstig intelligens mer effektivt og på nye områder, samt øke i omfang.

14. Læring på etterspørsel

I en travel hverdag mangler mange voksne både tid og tålmodighet til å vente på semesterstart eller oppstartsdato for et kurs. Vi vil derfor se en økende mengde voksenopplæring som er tilgjengelig på forespørsel eller med rullerende påmelding. Korte læringsprogrammer som kan påbegynnes når som helst, hvor som helst, på hvilken som helst enhet og i selvvalgt hastighet, vil prege voksenopplæringen framover. Gjerne kombinert med eller etterfulgt av oppmøtebaserte eller nettbaserte samlinger.

Konklusjon

Selv om Norge allerede har et relativt framtidsrettet system for voksenopplæring, er det tydelig at også vi trenger å utvikle våre systemer for å få et Norge som er i stand til å takle de utfordringene både nåtiden og framtiden har å by på.

Dette krever at livslang læring er kontinuerlig på dagsordenen, samt bærekraftige investeringer på europeisk, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Vi er også avhengige av at organisasjoner som tilbyr opplæring til voksne er villige til å tilpasse seg måten voksne lærer på i vår tid.

Dette vil lønne seg på lang sikt fra mange perspektiver: I konkurranseevne, trivsel, sunne befolkninger, vekst, likeverd, bærekraft og mer.

Referanser

- European Association for the Education of Adults – EAEA. 2019. «<https://eaea.org>.» *Manifesto for Adult Learning in the 21st Century: The Power and Joy of Learning*. Funnet august 2019. https://eaea.org/wp-content/uploads/2019/04/eaea_manifesto_final_web_version_290319.pdf.
- Kunnskapsdepartementet. 2016. *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. 17. 08. Funnet august 2019. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>.
- Bjerkaker, Sturla. 2018. *Voksenopplæring*. 11. 10. Funnet august 2019. <http://www.vofo.no/tema/voksenopplaering/>.
- Cobb, Jeff. 2019. *12 Trends (Still) Disrupting the Market for Lifelong Learning and Continuing Education*. 18. 06. Funnet august 2019. <https://www.leadinglearning.com/episode-126-lifelong-learning-market-trends/>.
- Keute, Anna-Lena, og Kristin Mathilde Drahus. 2017. «Livslang læring 2008-2017.» <https://www.ssb.no/>. Funnet august 2019. https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/317598?_ts=15dacd16b80.
- Kunnskapsdepartementet. 2003. *Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)*. Funnet august 2019. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-80>.
- . 2009. *Lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven)*. 19. 06. Funnet august 2019. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-95>.
- Nærings- og fiskeridepartementet. 1998. *Næringspolitikk inn i det 21. århundret*. Funnet august 2019. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-1998-/id191761/sec5>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD. 2019. *Dashboard on priorities for adult learning*. Funnet august 2019. <http://www.oecd.org/employment/skills-and-work/adult-learning/dashboard.htm>.
- Vander Ark, Tom. 2017. *10 Current and Emerging Trends in Adult Learning*. 21. 09. Funnet august 2019. <https://www.gettingsmart.com/2017/09/10-current-and-emerging-trends-in-adult-learning/>.